

Rationalisering af handelsdokumenter.

Af KELD JARDE¹⁾

Sveriges Allmänna Exportförening oprettede i 1955 en komité for undersøgelse af den siden den sidste verdenskrigs ophør svulmende strøm af attester, blanketter og formularer, som de statslige myndigheder og erhvervslivet i stadigt stærkt stigende takt fostrede.

En sådan komité skulle underkaste hele dokumentbjerget en kritisk revision, dels for at fastslå hvilke af disse papirer, der faktisk var påkrævede for næringslivets normale funktion og afskaffe alle åbenbart nytteløse formularer, dels for at udforme et nøgternt og effektivt mønster, hvorefter de overlevende blanketter skulle opbygges.

Inspireret af denne svenske idé nedsattes på Industriraadets initiativ i foråret 1957 en tilsvarende komité under betegnelsen »Hovedkomitéen for rationalisering og standardisering af eksportdokumenter« med direktør Einar Christensen som formand, — som man altså kan se: oprindeligt med det formål at søge gennemført en simplificering alene af *eksportdokumenter*²⁾.

Nogle måneder forinden etablerede Norges Exportråd og først hen på efteråret 1958 Finlands Utrikeshandelsförbund ganske parallelle komitéer.

Til Hovedkomitéens kommissorium hørte først og fremmest at danne sig et overblik over den dokumentmasse, som i årenes løb var sat i cirkulation, og som blev anset for ikke blot at være nyttige, men endog nødvendige, papirer for gennemførelse af en eksportforsendelse.

Karakteristisk for næsten alle indsamlede formularer var, at de var trykt i alle tænkelige formater fra fodboldplakat- til visitkortstørrelse, på papirfarver og med farvet tryk i en spraglet mangfoldighed og især præget af en uigennemtænkt eller usystematisk placeret tekst. Denne revision viste, at en betragtelig mængde af disse attester var i bedste fald uhensigtsmæssige, i værre tilfælde tids- og udgiftskrævende omsvøb til lige irritation for det udfyldende erhverv og den kontrollerende statsinstans.

¹⁾ Kontorchef, cand. jur., Industriraadets Eksportbureau.

²⁾ I Danmark fik Hovedkomitéen følgende sammensætning: Assurandør-Societetets Komité, Danmarks Rederiforening, Dansk Speditørforening, Dansk Standardiseringsråd, Danske Bankers Fællesrepræsentation, Handelsministeriets licenskontor, Finansministeriets departement for told- og forbrugsafgifter, Grosserer-Societetets Komité, Industriraadet, Landbrugsrådet, Provinshandelskammeret, Københavns Frihavns-Aktieselskab og Scandinavian Airlines System, senere suppleret med repræsentation for Ministeriet for offentlige arbejder. — Af denne kreds dannedes straks et mindre udvalg, kaldet Arbejdskomitéen, med direktør Henrik Lehman som formand. Endeligt opstod i efteråret 1957 et såkaldt »permanent sekretariat«, bestående af konnossementspecialisten, skibsmægler Gorm Jensen, Det forenede Dampskibs-Selskab, som repræsentant for Danmarks Rederiforening og Hovedkomitéens delegerede samt komitéernes blankettekniske konsulent, prokurist Kai B. Olsen, A/S Nyholm & Frederiksen, som repræsentant for Dansk Standardiseringsråd, og mig som komitéernes sekretær.

Rationalisering af handelsdokumenter.

Af KELD JARDE¹⁾

Sveriges Allmänna Exportförening oprettede i 1955 en komité for undersøgelse af den siden den sidste verdenskrigs ophør svulmende strøm af attester, blanketter og formularer, som de statslige myndigheder og erhvervslivet i stadigt stærkt stigende takt fostrede.

En sådan komité skulle underkaste hele dokumentbjerget en kritisk revision, dels for at fastslå hvilke af disse papirer, der faktisk var påkrævede for næringslivets normale funktion og afskaffe alle åbenbart nytteløse formularer, dels for at udforme et nøgternt og effektivt mønster, hvorefter de overlevende blanketter skulle opbygges.

Inspireret af denne svenske idé nedsattes på Industriraadets initiativ i foråret 1957 en tilsvarende komité under betegnelsen »Hovedkomitéen for rationalisering og standardisering af eksportdokumenter« med direktør Einar Christensen som formand, — som man altså kan se: oprindeligt med det formål at søge gennemført en simplificering alene af *eksportdokumenter*²⁾.

Nogle måneder forinden etablerede Norges Exportråd og først hen på efteråret 1958 Finlands Utrikeshandelsförbund ganske parallelle komitéer.

Til Hovedkomitéens kommissorium hørte først og fremmest at danne sig et overblik over den dokumentmasse, som i årenes løb var sat i cirkulation, og som blev anset for ikke blot at være nyttige, men endog nødvendige, papirer for gennemførelse af en eksportforsendelse.

Karakteristisk for næsten alle indsamlede formularer var, at de var trykt i alle tænkelige formater fra fodboldplakat- til visitkortstørrelse, på papirfarver og med farvet tryk i en spraglet mangfoldighed og især præget af en uigennemtænkt eller usystematisk placeret tekst. Denne revision viste, at en betragtelig mængde af disse attester var i bedste fald uhensigtsmæssige, i værre tilfælde tids- og udgiftskrævende omsvøb til lige irritation for det udfyldende erhverv og den kontrollerende statsinstans.

¹⁾ Kontorchef, cand. jur., Industriraadets Eksportbureau.

²⁾ I Danmark fik Hovedkomitéen følgende sammensætning: Assurandør-Societetets Komité, Danmarks Rederiforening, Dansk Speditørforening, Dansk Standardiseringsråd, Danske Bankers Fællesrepræsentation, Handelsministeriets licenskontor, Finansministeriets departement for told- og forbrugsafgifter, Grosserer-Societetets Komité, Industriraadet, Landbrugsrådet, Provinshandelskammeret, Københavns Frihavns-Aktieselskab og Scandinavian Airlines System, senere suppleret med repræsentation for Ministeriet for offentlige arbejder. — Af denne kreds dannedes straks et mindre udvalg, kaldet Arbejdskomitéen, med direktør Henrik Lehman som formand. Endeligt opstod i efteråret 1957 et såkaldt »permanent sekretariat«, bestående af konnossementspecialisten, skibsmægler Gorm Jensen, Det forenede Dampskibs-Selskab, som repræsentant for Danmarks Rederiforening og Hovedkomitéens delegerede samt komitéernes blankettekniske konsulent, prokurist Kai B. Olsen, A/S Nyholm & Frederiksen, som repræsentant for Dansk Standardiseringsråd, og mig som komitéernes sekretær.

En analyse af det danske toldvæsens blankettyper godtgjorde således, at det hidtil forlangte antal blanketter i forbindelse med en eksportekspedition kunne reduceres fra 23 til 5 attester.

En tilsvarende analyse af Fiskeriministeriets attestsamling medførte en ganske parallel reduktion til en fjerdedel af det hidtidige antal.

Det er derfor ikke alene Hovedkomitéens hensigt at kvæle eksportrutinens åbenbart overflødige papirer, men også – om muligt – at overvåge, at der heller ikke i den fremtidige udvikling opstår sådanne indholdsløse blanketter.

Hovedproblemet var – og er – imidlertid ikke denne revision og reduktion, hvor velbegrunder den end måtte forekomme, men langt mere det positive at konstruere et fællessystem for alle de ved en dansk eksportforsendelse krævede dokumenter, hvis tal i enkelte sværere tilfælde har kunnet løbe op til 70 å 80 stk.

Udgangspunktet var at kassere næsten alle tidligere anvendte blanket-størrelser og gå ind for det nu næsten overalt herhjemme og i store kredse indenfor international handel og administration indførte metriske standardformat A4, der er 210 × 297 mm.

Det metriske standardformat er da også benyttet ved udformningen af de første tretten blanketter, der idag er de mest anvendte i dansk udenrigshandel og som er gengivet i den *Rapport*, som Hovedkomitéen i juli måned 1959 offentliggjorde som »Rationalisering og standardisering af eksportdokumenter, En dansk løsning, Forslag til Dansk Standard«.

Rapportens tekst og illustrationer beskriver det tilgrundliggende system for den danske løsning, nemlig hvorledes blanketfladen logisk kan opdeles således, at alle *generelle* oplysninger, det vil sige sådanne, som forekommer på alle eller en flerhed af de benyttede papirer, ikke alene fremkommer i samme rækkefølge, men også på nøjagtigt samme plads i de enkelte blanketter; det drejer sig blandt andre om oplysninger som modtager, skibsnavn, lasthavn, lossehavn, varespecifikation m. m.

Omvendt anføres alle for et enkelt dokument *individuelle* oplysninger på blanketfladens nederste del. Herved skulle det muliggøres, at samtlige blanketter for den generelle teksts vedkommende kan udfyldes ved mangfoldiggørelse i stedet for – som hidtil – ved en lang række individuelle udskrivninger med gentagen anførelse af de stereotype fællesoplysninger.

Fordele ved udfyldning i een operation er umiddelbart indlysende: Der spares ved samskrivning en betragtelig mængde tid og arbejde ved virksomhedernes skrivemaskiner – man regner idag med en besparelse fra 70 til 80 % af den hidtil medgåede udfyldningstid; fejlmulighederne reduceres betydeligt, idet kontrol alene af originalen vil være tilstrækkelig til at sikre sig, at samtlige attester, der udfyldes på grundlag af originalen – som direkte aftryk af denne – alle vil være korrekt udfyldte med den fælles tekst; der kan anvendes mindre alsidigt uddannet og derved mindre lønnet personale til fremtidigt at reproducere de efterfølgende papirer på grundlag af den een gang kontrollerede original, som vi i blanketterterminologien for lethedens skyld kalder moderdokumentet eller »master«; det må understreges, at det knæsatte gennemskrivningsprincip har taget hensyn til, at både eksportvirksomheder og speditorer råder over forskelligt teknisk kontorudstyr – enkelte handelsvirksomheder endog over et ret nødtørftigt kontorudstyr – der imidlertid er tilstrækkeligt til at kunne få del i systemets fordele.

Anvendelsen af *carbon* er den enkleste, men medfører, at teksten må udskrives i tre eller fire omgange for at få det nødvendige antal blanketter udfyldt; men selv denne anvendelse vil betyde en arbejdsforenkling.

Ved *spritudplikering*, som sikkert bliver fremtidens hyppigst anvendte metode, vil det være muligt at afdække større eller mindre dele af teksten og endvidere indsætte ny tekst.

En tredje mangfoldiggørelsesmetode er *automatiske kodebåndsskrivemaskiner*, der vil være nyttige for firmaer med mange eksportsendinger. Her anvendes ingen master som ved spritudplikering, men kodebånd, der automatisk hules ved konnossementets udskrivning. Der opnås her betydelige hastigheder, idet kodebåndet senere kan indsættes i en automatisk skrivemaskine, der herefter udskriver de forskellige blanketter med den hullede tekst i en fart af ca. 100 ord i minuttet. Det er muligt at indhulle forskellige koder i kodebåndet, således at skrivningen automatisk stopper på forudbestemte steder, hvorefter operatøren kan indskrive individuelle tekster, ligesom man med kodebåndet kan indkode overspringninger af enkelte tekster, der ikke ønskes anbragt på samtlige attester.

I denne forbindelse vil jeg gøre nogle bemærkninger om ensartede skriveregler, d. v. s. at alle blanketter o. lign. udfyldes efter de samme principper og på basis af de samme regler. Disse skriveregler bør først og fremmest baseres på en bestemt form for systematisk maskinskrivning, og her har man en god hjælp i, at blanketterne er udformet efter dansk standard. Således kan man indstille skrivemaskinen til standard-tabulering med en fast indstillelig tabulator, der ikke skal ændres, fordi man skifter blanketter under skrivningen, og yderligere er linieafstanden reguleret, således at den passer med liniehojden på de fleste her i landet anvendte skrivemaskiner.

I sammenhæng hermed står spørgsmålet om papirfarve. Normalt anvendes hvidt papir i gramvægt fra 50–80 g/m², varierende efter dokumenternes karakter og betydning, og glittet, således, at der kan duplikeres med spritudplikator. Dokumenter, der skal forsendes ad luftvejen, bør selvsagt fremstilles på så tynde og samtidigt så stærke papirkvaliteter som muligt. – Er der særlige opmærksomhedskrav at respektere, kan kulørt papir anvendes som tilfældet er for toldangivelser og ladesedler. Anvender man imidlertid mange forskelligfarvede blanketter i flæng, kan man svække opmærksomhedsværdien for de blanketter, som har særlig opmærksomhed behov.

Blanketterne trykkes med sort eller blanketgrøn trykfarve, der anbefales af hensyn til den derved opståede kontrast mellem den fortrykte tekst og udfyldningsteksten.

Kun blanketter til *extern* anvendelse er behandlede; dette betyder, at der – med enkelte undtagelser – som udgangspunkt kun er medtaget sådanne, som normalt forlanges af autoriteterne, transportselskaberne o. l., altså sådanne attester, på hvis udformning det enkelte firma normalt ingen indflydelse har.

Man valgte *konnossementet* til at være det moderdokument eller »master«, efter hvis udformning alle de øvrige papirer blev opstillede.

De i rapporten viste konnossementer fra DFDS og ØK bekræfter de danske rute-rederiers opfattelse af, hvordan det ideelle liniekonnossement bør være, når der skal tages særligt hensyn til dets udseende og ikke mindst til dets praktiske anvendelighed i alle farter og med særligt henblik på senere international standardisering.

På konnossementerne er blanketfladens opdeling demonstreret; opdelingen har i praksis bekræftet, at mulighederne for forkert udfyldning herved er afgørende begrænset, idet rubrikker, der kræver samme oplysning, anbringes på samme plads på alle til systemet hørende blanketter.

Blanketterne, som Hovedkomitéens rapport beskæftiger sig med, er foruden *konnossementerne*, et *oprindelsecertifikat*, der som bekendt udstedes af toldmyndighederne og især af hovederhvervsorganisationerne, en *sundhedsattest*, der er udarbejdet i sam-

råd med Landbrugsrådet og Veterinærdirektoratet, og en række *ladesedler*, der nu er fælles for alle danske rederier. Ladesedlerne er udarbejdede i 3 blankettyper, for henholdsvis almindeligt stykgods, kølerumsgods og frysegods. De her foreliggende rationaliserede ladesedler kan iøvrigt anvendes både som ladeseddel, følgeseddel, Dock-receipt og styrmandskvittering (Mate's receipt) o. s. v.

Endvidere omfatter rapporten *forsikringsanmeldelsen, erklæring til oprindelses-certifikatet* samt *udgående toldangivelse*, som man vil se, i gul, grøn, rød og blå udførelse efter deres særlige funktioner.

Udviklingen i det internationale samarbejde, især oprettelsen af Den europæiske Frihandelssammenslutning, hvis syv medlemsstater: Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Sverige og Østrig fra 1. juli 1960 har gennemført den første indbyrdes toldnedsættelse, har medført indførelsen af et særligt *EFTA-oprindelsesdokument*, hvori det bekræftes over for toldvæsenet i importlandet, at varerne er forsendt fra en anden medlemsstats territorium, og at varerne har oprindelse i frihandelsområdet efter de herom gældende regler.

I forbindelse med dannelsen af frihandelssammenslutningen fremkom fra dansk side udkast til fire blanketter til *oprindescertifikat*, som på flere drøftelser i Stockholm og Wien efterhånden enstemmigt blev godtaget af de 6 andre medlemsstater, og som integrerende bilag blev optaget i konventionsteksten.

Det har for Danmark, som i denne sag ejendommeligt nok er blevet vejledende overfor Europas lande, været en støtte, at kampen for let forståelige og let anvendelige handelsdokumenter er indledet på et tidspunkt, hvor hele den vestlige verden tyn- ges under syndfloder af formularer uden fornøden kontorbistand til at ekspedere dem. Det er også en forbundsfælle ved princippet vandring gennem landene, at Danmark og England - måske endnu flere europæiske lande - nu står foran tilslutning til en større europæisk markedsdannelse ved indtræden i Det europæiske fællesmarked, der kan byde dansk erhvervsliv i almindelighed og eksporterhvervet i særdeleshed vanske- ligere vilkår på en række områder, og hvor derfor enhver dygtig eksportmedarbejder må frigøres fra uproduktivt blanketslid og kastes ind i større produktion og produkti- vitet, i at skabe værdier frem for at fylde blanketter ud.

Til slut bør fremhæves, at den skandinaviske pionérindsats har påkaldt en over- vældende intereuropæisk interesse og i disse måneder drøftes såvel i »International Chamber of Shipping« i London som i »International Chamber of Commerce« i Paris, men ganske særligt om kort tid for tredje gang er til debat i »De Forenede Nationer«'s økonomiske kommission for Europa, ECE, som i Genève har etableret en arbejdsgruppe for rationalisering og forenkling af den nationale og internationale handels vigtigste dokumenter.

Arbejdsgruppen, hvori også Danmark er repræsenteret, skal i år navnligt beskæftige sig med konnossementet, toldangivelsen, jernbane-, luft-, landevejs- og postfragtbre- vet.

Det er min overbevisning, at ECE's specialgruppe i løbet af et par år vil have opnået et hensigtsmæssigt fællesresultat, der ligger så tæt op mod de nordiske landes fællesløsning, at kun en mindre justering vil være fornøden for at bringe de i Skan- dinavien nu kurserende blanketter i overensstemmelse med det europæiske fællesresul- tat, som arbejdsgruppen tilstræber. I dette samarbejde er det en særlig nødvendig forudsætning, at nationale fordomme og traditionelle synspunkter viger for den sunde fornuft.